

Redaktionelt

Det forgangne år har rummet begivenheder med et iøjnefaldende historisk perspektiv. Det afspejles i årbogen.

Vi har fået ny undervisningsminister, *Ole Vig Jensen*, – og redaktionen kan anbefale en genlæsning af interviewet med ham i sidste årbog. I år bringes en samtale med *Bertel Haarder*; den forsøger at opfange linier og grundlæggende synspunkter, pædagogiske og politiske, i 1980ernes ministerielle udspil. Der er næppe tvivl om, at den vil blive studeret.

Vi har også fået en ny folkeskolelov, vedtaget i Folketinget den 23. juni i år. *M. Blaksteen* giver en forbilledlig gennemgang af lovens indhold og tilblivelse, – se i årbogens faste, snart mangeårige rubrik »Skolen i årets løb«. Her kommenteres også initiativer inden for andre skoleformer – i år bl.a. lovgivning om erhvervsgrunduddannelse og om folkehøjskoler m.v.

I år bringer vi endnu en samtale, med kunstneren *Poul Gernes* og kalligrafen *Georg Jansen*. Den drejer sig om kunstnerisk fornyelse af vore skolebygninger.

En del af årets artikler kredser om reformer i det sidste halve århundrede. Det gælder bl.a. *Torben Gregersens* oplysende artikel om undervisningsmidler.

Ikke sjældent stilles redaktionen over for spørgsmål om skoleåret. Begyndte det i april, maj eller august? Hvorfor skiftede det? Hvorfor følger det ikke finansåret? Hvordan ordnede man sig i en by, hvor den ene skoleform sluttede om foråret, medens den anden først begyndte i august? Et konkret eksempel giver tidl. viceskolelederektør *Ove Pedersen* i en charmerende erindringskitse fra Herning omkring 1930. Med dette som udgangspunkt redegør den kyndigste på området, overlærer *Lejff Degnbol*, for de regler og begrundelser, der historisk har medført de skiftende skoleår.

I år er det 50 år siden, den danske skole i Lund blev oprettet – med henblik på børn og unge, som havde været nødt til at flygte over Sundet, på flugt fra den tyske besættelsesmagt i Danmark. En af eleverne, senere lektor ved Danmarks Lærerhøjskole (kemi), *H. C. Helt* tegner et billede af denne skole, der blev ramme om et usædvanligt fællesskab.

I 1944 udgav Inger Merete Nordentoft sin perspektivrige pjece »Opdragelse til demokrati«. Med den som udgangspunkt analyserer lilleskole-leder *Niels Rosendal Jensen* de skoleforsøg, som Inger Merete Nordentoft og lærerstaben på Katrinedals-skolen gennemførte i 1950erne. Han konkluderer, at de pegede langt frem, mod skoleloven af 1975.

Dimission er betegnelsen for den århundredgamle højtidelighed på et gymnasium, hvor et hold studenter afsluttede sin skolegang og blev sendt af sted til videregående studier (translokation betegnede opr. kun omflytningen inden for skolens rammer, men de to betegnelser bruges i praksis i flæng). Det var og er skik, at rektor i en dimissionstale medgiver de bortdragne sine ønsker, tanker og råd, – på skolens og egne vegne. En del af disse taler er bevaret; nogle blev trykt i skoleprogrammet, an-

dre kom lokalt som dagbladskronikker, men de fleste eksisterer formentlig ikke længere. De bevarede bevidner, at disse taler var forsøg på at fastholde overordnede værdier og principper, som skolen ønskede at lægge til grund for sit arbejde. Talerne kan ikke bruges til at skildre hverdagen, men til at tegne ideer, som skolen ønskede at repræsentere. De er lødige og ofte velformede bidrag til et tidsbillede.

Redaktionen har i år valgt at bringe to eksempler på dimissionstaler, med et interval på 60 år. Det ene er fra Kolding, hvor rektor *Georg Bruun* i 1909 sagde farvel til det sidste hold fra den gamle, klassiske latinskole-ordning. Bruun var selv en af fædrene til den nye gymnasie-ordning, som blev skabt ved loven om højere almen-skoler i 1903. Det andet eksempel er fra Fredericia i 1969. Her er det rektor *Erik Lund*, der gør status over gymnasiets – og den nye generations – opgaver. Erik Lund var selv historiker, kendt bl.a. for sin fremragende Verdenshistorie i seks bind. Historisk perspektiv og nutidigt engagement er kendetegnende for Lunds dimissionstaler, der er bevaret fra rektorårene 1944-1971. Redaktionen takker Erik Lunds søn, professor Nils-Ole Lund, for tilladelse til trykning af talen fra 1969.

Skrifter i forbindelse med skole-jubilæer er næsten blevet en genre. Men den rummer problemer. Den ene af årbogens redaktører, gymnasielektor og ekstern lektor ved Odense Universitet, *Harry Haue*, gør sig tanker over styrke og svagheder i nye skrifter, der er udgivet i forbindelse med gymnasiejubilæer.

Den skolehistoriske litteratur har været righoldig i år. Det fremgår af anmelderrubrikken og af den uddannelseshistoriske årsbibliografi. Sidstnævnte er i en årrække blevet udarbejdet af bibliotekar *Johan Qvistgaard*, delvis inden for hans stilling på Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek. Johan Qvistgaard har imidlertid besluttet at ophøre med dette arbejde. Redaktionen takker ham for en stor og perfektionistisk indsats; når det gjaldt bibliografiens nøjagtighed, har Qvistgaard ikke skyet nogen anstrengelse. Selskabet for Dansk Skolehistorie arbejder fortsat på planen om udgivelse af en kumuleret skolehistorisk bibliografi over de sidste 25 års udgivelser, – forhåbentlig under Qvistgaards medvirken.

Med Qvistgaards beslutning blev årsbibliografien et problem. Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek har indsnævret sin virksomhed og meddelt, at det ikke længere magter at løse opgaven, selvom den er vigtig for den skolehistoriske forskning her i landet.

I denne vanskelige situation er forskningsbibliotekar *Christian Glenstrup* trådt til og har ajourført årsbibliografien, med støtte fra Det kongelige Bibliotek, specielt forskningsbibliotekar *Ann Velling*. Redaktionen udtrykker sin tak for denne store indsats.

Ikke al skolehistorisk litteratur kan rummes i anmelderrubrikken. Denne indledes i år med en kort omtale af bøger, linier og tendenser i de senere års produktion – et supplement til sidste års status-artikel.

Nyt og noter – er også en fast rubrik. I år indeholder den bl.a. en indberetning fra en pædagogisk studierejse i Tyskland, som *Inger Enemark* (Tønder Seminarium) foretog i 1925. I en indledning sætter professor *Mogens Nielsen* dokumentet ind i en historisk sammenhæng.

AHMs Kursus blev gennem et halvt århundrede en vigtig brik i det københavnske skolebillede. Grundlæggerens søn, *Rolf Ahm*, fastholder i en kort beretning nogle hovedtræk af kursets historie.

En del stof må vi udskyde til næste år. Bl.a. om højskoler og om det skolemuseum, hvis realisering gang på gang er udskudt. Vi kan dog oplyse, at den nye undervisningsminister har en positiv holdning til et sådant museum.

Denne introduktion er en velkomst til læsning af den 27. årbog for Selskabet for Dansk Skolehistorie. Sørg for, at årbogen bliver kendt – og tegnet i abonnement – på alle skoler. Redaktionen ser det som sin opgave at tilskynde til historisk forskning og oplysning om en bred vifte af skoler og uddannelser. De er betingelsen for et godt samfund.

Harry Haue

Vagn Skovgaard-Petersen